СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LIV. Ч. 56. НЮ ЙОРК І ДЖЕРЗІ СИТІ, четвер, 21-го березня 1946. No. 56. NEW YORK and JERSEY CITY, Thursday, March 21, 1946. VOL. LIV.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

СПОСІБ ВИРОБУ АТОМОВОЇ БОМБИ МІГ ПОПАСТИ В ВОРОЖІ РУКИ

На підставі інформацій від генерала майора Леслія Р. Гровса сенатор Борк Б. Гикенлупер з Айови заявив у сенаті в Вашингтоні, що тайна виробу атомової бомби могла попасти у ворожі руки. Гровс мав контролю над виробом атомової бомби вчасі війни. У своїм листі до сенатора Гикенлупера він пише, що з ним співпрацював канадійський учений д-р Алан Нон Мейо, якого саме арештували в Лондоні як підозрілого в виданню Советам тайни виробу атомової бомби.. Гровс твердить, що д-р Мейо був допущений до тайни, як виробляється бомба і що він міг передати советським шпигам навіть частину матеріялу, при помочи якого розбивають атом.

ЛІМЕН РАДИТЬ ПРИВЕРНУТИ ПАЙКУВАННЯ, ЩОБ РАТУВАТИ ГОЛОДНИХ.

Щоби забезпечити постачання відповідної кількости харчів до країв навіщених голодом, уступаючий ґенеральний директор УНРРА радить привернути пайкування харчів у всіх краях, а в першу чергу в Злучених Державах. Лімен є цього погляду, що добровільна ощадність у харчах не досягне кожного і тому треба перевести це урядово.

ЩЕЗЛИ ДВА ВІЙСЬКОВІ ЛІТАКИ.

У Каліфорнії щезли два військові літаки у короткім відступі часу один по однім у вівторок 18 березня. Перший літак Бі-29 вилетів ранком серед мряки із військового майдану в Сан Франсиско в напрямі моря і не вернувся. Здогадуються, що він упав в море і на нім згинули 7 людей. Другий літак Сі-47, вилетів 8 годин пізніше з двома членами залоги і 27 подорожними в напрямі Оґдену, у стейті Юта, але у переліті понад гори Сієра Невада попав на снігові і серед них прийшов вибух. Літак розбився на три частині, а всі подорожні загинули.

ЗЛОЧИНИ ПО МІСТАХ ЗРОСЛИ.

Федеральне Буро Інвестиґацій звідомляє, що злочини по великих містах Америки в останньому році зросли на 12.4 відсотків. Є це найбільший зріст злочинів упродовж останніх 15 літ. Директор Бюра Едгар Дж. Гувер каже, що лише в стейтах Савт Каролайна і Норт Дакота не замітний зріст числа злочинів. Він оприлюднив статистику злочинів із 2,000 міст.

ЗАЛІЗНИЧЕ ПОЛУЧЕННЯ ВІД ОКЕАНУ ДО ОКЕАНУ.

Внаслідок порозуміння між шістьома залізничими лініями вже з днем 31 березня почнуть їздити спальні вози між Атлянтійським і Тихим океаном без пересідки для подорожних. Вози будуть їздити між містами Ню Йорк-Лос Анджелес і Сан Франсиско. Подорож буде тривати чотири дні. Звідомляють, що просте получення цілих залізничих потягів між Нюйорком і сан Франсиском почнеться з днем 2. червня б. р.

АВТОМОБІЛЕВИЙ СТРАЙК НЕ ЦІЛКОМ СКІНЧЕНИЙ.

Підприємство Дженерал Корпорейшен з Дітройту дістала повідомлення ві екзекутиви автомобілевої юнії, що відділи цеї юнії одобрили контракт, заключений екзекутивою в справі покінчення страйку. Одначе Дженерал Моторс твердить, що не всі відділи повернули до праці і тому домагається від юнії, щоб вона дотримала зобовязання. На це відповів містопредсідник юнії Волтер П. Рутер, що на підставі контракту місцеві відділи можуть додатково вирівнувати місцеві непорозуміння з підприємством.

ПАРК НЕЗАЛЕЖНОСТИ У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ.

Міські урядовці виявили проєкт створення памяткового парку в околиці Салі Незалежности коштом десяти мільйонів долярів. За ці гроші мають бути викуплені доми на північ від салі Незалежности аж до цього місця, де починається міст через ріку Делевер. На місци збурених домів мав би бути заложений справжній парк. Стейт Пенсилвенія має прийти з допомогою в цій справі.

ПРИМУСОВИЙ ПОБІР БЕЗ ОБМЕЖЕННЯ ЧАСУ.

Директор Поборової Служби ген. майор Луїс Герші вийшов з домаганням, щоб продовжити на неозначений час закон про примусовий побір рекрута. Його підтримує в цьому домаганню Американсвкий Леґіон. Служба при війську малаб тривати 18 місяців. Покінченна сили закону мав би проголосити президент, коли скінчиться теперішня конечність.

Америка хоче затримати моральний провід у світі через О. О. Д.

— Президент Труман передав конгресови звіт американської делеґації, яка брала участь у нарадах Асамблеї Організації Обеднаних Держав в Лондоні, а зо звітом вислав лист. У ньому президент сказав таке: „Злучені Держави підтримують Чартер. З. Д. А. стоять за повнісеньке виповнення засад Чартеру. З. Д. А. змагають до осягнення цілей, назначених у Чартері. І З. Д. А. шукають способів, щоб поправити Чартер на підставі досвіду . . . Щоби зробити все, що в нашій силі, ми викажемо перед світом повне розуміння і значіння слова „Америка".

Секретар Бирнс, посилаючи звіт американської делеґації президентови, точніше перейшов історію Організації Обеднаних Держав і її осягів і вказав на трудноші які Асамблея стрічала вгасі своїх нарад.

Із звіту Бирнса й листу президента політичні кола приходять до висновку, що Америка вступила на дорогу енерґійного виконування засад Світового Чартеру з цією метою, щоб затримати моральний провід у своїх руках і не дати себе зіпхати на друге місце, як цього хотілаб Росія.

УРЯД ЗАБОРОНИВ РОСІЙСЬКИМ ЛІТАКАМ ОСІДАТИ НА АЛЯСЦІ

Департамент стейту повідомив советську владу, що відкликає дозвіл літання та осідання російських літаків або летунів на території Аляски. В майбутньому советські літаки мусять мати спеціяльний дозвіл, а летуни мусять мати правильні подорожні пашпорти з візами.

Від вибуху війни Совети дістали дозвіл від американського уряду висилати свої літаки до Аляски на це, щоб забирати звідти матеріяли, потрібні Росії для ведення війни. Для цієї цілі советські летуни могли уживати американських баз. Упродовж 1942-43 року Совети утримували 150-200 військових людей у Ферба ікс, щоб помагати перевозити матеріяли без проволоки. Цей советський персонал мав право вступати без окремих дозволів на американську територію.

Іранський протест проти Советів взятий на порядок нарад Ради Забеспеки О. Д.

Як цього понеділка розпічне в Ню Йорку свої наради Рада Забеспеки Обеднаних Держав, то матиме між своїми аґендами, що їх треба буде обговорити і полагодити, теж і обвинуваченння Советів збоку Ірану в тому, що між тими двома державами істнує непорозуміння через те, що присутність советських військ в Ірані є загрозою незалежности цього краю. Траґві Лі, ґенеральний секретар Організації Обеднаних Держав, заявив, що він одержав таке зажалення Ірану. Коли воно буде обговорюване в Раді Забеспеки Обеднаних Держав, до якої воно належить, покищо не знати, бо є ще інші справи до полагодження з минулої сесії. Між ними є, наприклад, домагання Югославії, щоби приняти Альбанію до О.О.Д. Іранський амбасадор у Вашинґтоні підкреслив, що зажалення Ірану не можна розуміти як „неприязний акт", як це дехто толкує. А так є, що советський уряд дав приватно до пізнання, що якщо Іран заапелює до О.О.Д., то Совети вважатимуть таку поведінку „актом неприязні". Справу Ірану попре Британія і вже приготовляється до оборони іранських домагань. Нарадами Ради Забеспеки буде проводити Оскар Лянґе, польський амбасадор у Вашинґтоні. Він буде, очевидно, за Советами. Та так є, що Іран матиме за собою більшість голосів. Справа стане одначе дубом доперва тоді, якщоб Рада Забеспеки рішила вжити силу в Ірані. Тоді виконання такого рішення моглиб заветувати Совети. Того роду рішання повинно би мати однодушну згоду усіх пять постійних членів Ради, себто Злучених Держав, Великої Британії, Советського Союзу, Китаю і Франції.

ПОЛЬСЬКІ ВОЯКИ, ЩО НЕ НЕРНУТЬ ДО ПОЛЬЩІ СТАНУТЬ „ДИСПЛЯСОВАНИМИ".

Британський уряд проголосить важне рішення в справі польської армії, яка має виносити до 200,000 вояків, а не хоче вертати до Польщі. Іде про армію, що є під британською контролею в Британії та Італії й Середущому Сході. Отже так буде, що та армія буде розвязана і має вернути до Польщі на умовинах, проголошених варшавським урядом. Хто з вояків не схоче вернути, той стане скитальцем, супроти якого британська влада не перебирає ніяких зобовязань. Значить, що не буде йому ґарантувати ні заняття, ні постійного осідку в Англії, чи в краях британської імперії. Якщо буде багато таких, що не схочуть вернути, то ще раз будуть над тим радити, що з тим робити. Може будуть шукати розвязки на міжнародному полі. Але це не є дуже правдоподібним, бо в Організації Обеднаних Держав Советський Союз, Польща та Югославія є проти того, щоб О. О. Д. чимнебудь помагала скитальцям. Вони є за примусовий поворот усіх скитальців до країв, звідки походять. Про цю проблему зробить офіційну заяву в британськім парляменті Ернст Бевин, британський міністер справ заграничних.

А. Ч. ХРЕСТИ ПРИ ПРАЦІ В ЕВРОПІ.—Це сцена знята в місті Лінцу, в Австрії. Бачимо представницю Американського Червоного Хреста, як роздає одіж бідним дітям. Є нею Гелен Ніксон з Голійок, Масс. На дітях тих, як пишуть кореспонденти, виразно пізнати наслідки війни та недоживлювання.

„ОЧЕРНЮЮТЬ РОСІЮ", ЯКА „СПОВНЯЄ СВОЇ ЗОБОВЯЗАННЯ", КАЖЕ ТАРЛЄ У МОСКВІ

Советський учений, Евген Тарлє, професор історії та автор щойно появившоїся книжки „Історія дипльоматії", взявся знов боронити Совети перед „очерненнями" капіталістичного світу, зокрема Британії. Недавно він відповідав на промову Винстона Чорчила, виголошену в Фултон, Мізурі, а тепер, як передає советська новинкарська аґенція Тас, далі оборонеє советську політику. Він каже, що Росія завжди придержувалась договорів, а тільки капіталістичні краї мають у звичаю такого не робити. Він напятнував однобічні ломання договорів, так, якби такого в Росії ніколи не було. Кампанія проти Советів, каже Тарлє, це боротьба між двома поняттями міжнародних відносин: імперіялістичним і соціялістичним. Совети, як виходилоб, належать до соціялістичного табору, що обстоює права для усіх народів і є за незалежність усіх народів на цілій земській кулі. Капіталістичні потуги, казав він у доповіді, мають великий страх перед зростом величезної сили Советського Союзу, як і бояться цього, що советська демократія дуже зискує у світі на своїй популярности, бо дуже послідовна. Отсе залякало, казав він, стару кольоніяльну потугу, якою є Англія, як теж реакційні політичні кола в Америці й Франції.

„СХІДНИЙ БЛЬОК" ПРОТИ СОВЄТІВ.

Заговорив у Москві ще другий російський історик, В. Луцький, критикуючи Арабську Ліґу. Особливо був він проти неї за її відношення до „Східного Бльоку", до якого мали би входити теж Туреччина, Іран та Ірак. Луцький каже, що ті, що цей бльок закладали, цілком не криються, що він є зверньний проти Советів так як і „Західний Бльок".

ШВАЙЦАРІЯ І СССР.

По 22 роках перерви Швайцарія знов навязала дипльоматичні зносини з Советським Союзом. Швайцарія була між тими державами по першій світовій війні, що перші визнали Совети. До зірвання зносин прийшло в 1924 році, коли в Швайцарії вбито советського дипльомата.

НОВИЙ ПРЕЗИДЕНТ У СОВЄТАХ.

Михайло Іванович Калінін, що був від 1919 року головою Президії Верховного Совєту, уступив з свого становища задля старих літ і слабости. На його місце прийшов Микола Михайлович Шверник, що виконував обовязки заступника Калініна від 1944 року. Калінови, як звідомляють, зроблено в уряді овацію. Очевидно, що вона не могла бути більшою від тої, що її зроблено Сталінови. Тому згадується, що була найбільша по тій, яку влаштовано ґенераліссімови Сталінови, що є далі властивим головою і диктатором. Його офіційний уряд називається тепер голова Ради Міністрів. Назву „народніх комісарів" скасовано. Тепер мається називати комісарів „міністрами". Другим по Сталіні є тепер Вячеслав Молотов, що є заступником голови Ради Міністрів і міністром для справ заграничних.

ПРОГРАМИ ДЛЯ СОВЄТІВ.

Не питаючи згоди советського уряду зачнуть з Британії від цеї неділі надавати кожного дня трома наворотами новинки російською мовою, призначені для інформовання людей у Советському Союзі.

ЗМІНА СУПРОТИ НІМЕЧЧИНИ.

В Англії думають про те, щоб піднести Німеччину економічно, щоби вона могла заняти „своє" місце в европейській господарці. Іде в першу чергу про піднесення продукції заліза. Та це може статись тільки тоді, коли будуть змінені клявзулі щодо цього, які повзято на спільних нарадах Злучених Держав, Британії та Советів. Теж важною проблемою є справа Рурської Області, якою господарять тепер британці. Франція є проти цього, щоб її звернути Німеччині, а є за її інтернаціоналізацією.

ВИБОРИ В ГРЕЦІЇ.

Грецький реґент, архієпископ Дамаскинос, звернувся до британського міністра заграничних справ Бевина, щоби відложити на два тижні вибори, що малиб відбутись 30. березня.

РЕФЕРЕНДУМ У ФРАНЦІЇ.

Не далі як до 5. травня має відбутись у Франції всенародне голосування над новою конституцією. Як референдум прийме нову конституцію, то посли, що їх виберуть не далі як до 2. червня, ввійдуть до нової Асамблеї на пять років. Проєкт цеї конституції ще не викінчений, а переходить через третю ревізію. Конституція визнає тільки одну законодатну палату. Вона теж скріпляє права екзекутиви, за чим побивався ген. де Голь.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75
Число з суботи (з англійською Частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПО СТРАЙКУ

Закінчення страйку автомобілевих робітників компанії Дженерал Моторс дає многим ще далі притоку до різних роздумувань. І цілком слушно. Бо це не звичайна подія, коли страйк триває в того роду фабриці аж 113 днів, найдовше з усіх страйків у цьому промислі. І то ще в часі реконверзії, коли господарка краю вимагає, щоби все пускати якнайскорше в рух і продукувати якнайбільше товарів для цивільного вжитку, яких продукція була здержана чи зменшена в часі війни.

Хоч страйк вибух, то проте міг був цілком певно таки скорше покінчитись, якщоб компанія була ставилась до робітничих вимог дещо розважніше. Так можна заключати вже по тім, що компанія приняла остаточно такі умовини, проти яких ставила місяцями якнайзавзятіший опір. Яка-ж льогіка, що не принято їх скорше?

Робітництво може похвалитись тим, що воно перемогло. З противного боку кажуть йому, що воно ніщо не виграло, бо прийдеться депер роками надрабляти, щоби відробити і при збільшеній платні те, що втрачено в часі 113-дневного безробіття. Це дійсна правда. Але такий підрахунок не є виправданий, коли глядіти на справу ширше. Якби була сама тільки моральна перемога, то й вона багато значичилаб. Бо в теперішній стадії робітничих змагань іде теж і про розбудову престіжу і сили зорґанізованого робітництва. А таке не приходить нікому даром.

Про команію Дженерал Моторс пишуть, що вона цілком певно втратила дуже багато, бо не була такий довгий час у руху. Ми не знаємо, чи так точно є, хоч воно виглядає правдоподібним. Це залежатиме в многім від того, чи компанія не піднесе тепер цін на свої продукти. Бо як так станеться, то всі ці втрати компанії й той добавок, що його робітники вибороли, покриють згодом покупці, загал, в тому і ті робітники, що страйкували.

А як на це все глядіти збоку широкого загалу, то можна сказати, що таки повинен бути знайдений інший спосіб полагодити спори, що подібні до цього спору, що дав притоку до страйку, що вибух в Дженерел Моторс. Того роду страйк є своєю вагою і величиною ударом в цілу господарку краю. Це вже не є справа робітників одної фабрики та її власників, коли через неї метушня в цілому краю.

Взявши те все під увагу, побачимо, що в нинішних часах страйк не є тим, чим колись бував. Він є далі важною робітничою зброєю, але вже дуже складною, особливо, коли відноситься до продукції виробів загальної потреби, чи транспортації, комунікаційних звязків і т. п. Супроти цього він виправданий тільки в незвичайних випадках. У випадку Дженерал Моторс таки є більша вина компанії, що страйк так довго затягнувся.

Опертя на О. О. Д., а не на союзи

У третій промові вчасі свого побуту в Злучених Державах, виголошеній у відповідь на його урядове приняття в Ню Йорку 15. березня, бувший британський воєнний премієр, Винстон Чорчил, повторив у лагіднішім тоні те, що сказав у Фулон, Мізурі. В нюйорській промові головною темою була критика поведінки советської Росії. Замітна була завваґа Чорчила, що він не відкликає ні одного слова із своєї промови сперед 10 днів, хоч у міжчасі посипалося багато закидів на його адресу за ту промову.

Головною думкою нюйорської промови Чорчила була осторога на адресу володарів Росії, що вони будуть відповідальні за наслідки, коли не дотримають своїх зобовязань супроти Ірану, тобто, коли не відтягнуть советських військ з цеї країни так, як це мали зробити ще перед днем 2. березня 1946.

Чорчил при цій нагоді згадав, як Анґлія й Америка поводилися з Росією ввесь час війни, коли вона забирала Балтійські держави й шматувала Фінляндію, коли встановляла лінію Курзона. Хоч переводила це однобічно, та все це принято. З цього ясно виходить, одно: Спору ізза Лінії Курзона нема. Це полагоджене. Тепер іде про що інше. Отже Чорчил витягнув на верх ще один, досі незнаний советський плян, а це домагання Советів, щоб їм віддати контролю над проливом Дарданелів і над містом Константинополем. Чорчил сказав, що за згодою Туреччини Анґлія й Америка хотіли перевести зміну постанов договору з Монтре, піддати Дарданелі під міжнародню контролю і загварантувати Советам вільний переїзд їхніх кораблів як в мирі так і в війні. Одначе Совєти зажадали права збудувати твердиню в протоках і контролі над ними. На це, очевидно, обі згадані держави не могли згодитися.

Ще раз пригадав промовець недотримання Советами договору в справі забрання війська з Ірану і заявив, що посування советських військ в цьому краю може довести до міжнародного к о н ф л і к т у. Щоб до цього не допустити, Чорчил домагається втримання миру і повної свободи через виконання постанов Світового Чартеру й підтримку для самої Організації Обеднаних Держав. Це можна осягнути лише через створення відповідної сили, а цю силу творять Злучені Держави й Велика Британія, коли підуть разом.

Згадавши про це, Чорчил заявив, що він не пропонує військового ані поілтичного союзу Америки й Анґлії. Він лише висловлює думку, як свій заповіт, що між краями з анґлійською мовою прийде до збратання, а це збратання стане силою для підтримання О. О. Д., для введення в життя Світового Чартеру і для ратунку світу перед тиранією.

Мабуть тому, що промова Чорчила в Фултон викликала різку критику його пляну мілітарного союзу, уряд Злучених Держав ждав на нагоду, щоб висловити свій погляд на можливість такого співділання. Нагода трапилася, коли секретаря стейту Бирнса запрошено з промовою до Ню Йорку з нагоди паради айришів в день св. Петрика, всуботу 16. березня. Цю промову Бирнса вважають за урядове зясування політики уряду саме в цьому критичному часі напружених відносин між Советами й обома іншими великими державами. У своїй промові заявив Бирнс, що Злучені Держави будуть шукати в Орґанізації Обеднаних Держав забеспеки як шляху до тривалого миру. Наша військова сила, як теперішня так і майбутня, буде вжита для підтримання засад і цілей Чартеру, колиб так зайшла потреба, одначе її не вжиємо ні для агресії ні для підтримання тиранії або спеціяльних привилеїв.

У своїй поведінці Злучені Держави не будуть заключати союзу з Росією проти Британії, ні з Британією проти Росії. Колиб так прийшло до вітвертого зудару, наш край є певний своєї перемоги в вітвертім і завзятім змаганню. Тому, що слабість якоїсь держави стає заохотою до агресії, наш край не сміє розброюватися вчасі, коли інші держави зброяться. Щоби скріпити силу Америки, треба перевести загальний військовий вишкіл. Ми цього переконання, що народи країв, які виграли війну, хочуть миру.

Оце зміст промови Бирнса. З неї видко, що Америка теж хоче миру і хоче забеспеки при помочи О. О. Д. Одна знаменна різниця між поглядом Бирнса й поглядом Чорчила це ця, що не потрібно заключувати ніяких союзів, а лише бути готовим на небеспеку. А звідки небеспека може прийти, пізнати по однакових висловах обох державних мужів про загрозу мира тиранами. Зогляду на такий зміст, обі промови радо привитали свободолюбні народи й одиниці.

ДЕМОКРАТІЯ

В паризькім „Вістнику" за листопад-грудень 1945 року є стаття інж. Д. Піснячевського п. н. „Папа Пій XII. про демократію". Те, що сказав папа про демократію, було вже зреферовано в нас давніше. Та з цеї статті передано вступ, в якому є загальні завваги про демократію. Ось вони:

• • •

Демократія — слово грецьке. Значить воно — самоуправа народу. Себто такий лад, коли зверхнє, тобто ніким не обмежене й не контрольоване, право управляти народом не лише йому належить, від нього виходить, але також ним і виконується. Отже народ сам творить для себе закони та стежить за виконанням їх.

Уперше думка про такий лад повстала в старовинній Греції, в Атенах. Основоположником її був Солон, а Перікл вславився, як непохитний її здійснювач та поглиблювач. Над усе ставив він зверхню волю громадян та щиро бажав, щоб народ був паном самого себе й найвищим суддею своїх внутрішних непорозумінь. Він навіть гадав, що цілий світ визнає за деморкатію її переваги. Також і старовинний Рим пробував завести в життя демократію, хоч це й не завжди йому вповні вдалося.

Але життя народів старовинного світу — Атен чи Риму, дуже різнилося від нашого. Не всі мешканці Атен чи Римської держави були громадянами. Навпаки, громадян була меншість. Більшість становила невільники та люди безправного стану. Отож і самоуправа була легшою. Та, не зважаючи на це, питання самоуправи народу вже тоді було складним і пекучим, що часто приводило до народніх заворушень і революцій.

З упадком старовинного світу та його розвалом зникає з обрію й демократія. Знову зявляється вона на світло денне аж на початку XVIII. віку. На цей раз у зовсім відмінних обставинах і скерована проти пануючого, тоді суспільного ладу, аристократичного.

Характерною ознакою аристократії було те, що суспільство було поділене на шари чи кляси, між якими панувала нерівність. Про становище людини рішало її походження й з цим було звязане її місце в суспільстві. Нечисленні вищі кляси, завдяки своєму походженню, мали в своїх руках всю владу, пошану й багатства.

Демократична д у м к а, що знову зродилася в головах мислителів та письменників, приводила до нападів на аристократичний лад, якому закидають запровадження нерівности й несправедливости між людьми, що з природи є рівними. Також закидають нелюдяність, бо більшість людей живе в злиднях і поневірянні.

Таким чином тяма про демократію міняється, набирає нового змісту, відходячи від первісного поняття, — виключно самоуправи народу. Демократичну засаду починають вбачати у всякому ладі, якщо він не побудований на засаді нерівности людей з походження. Демократичну засаду здійснюють в урядах, в суспільстві, в звичаях, в письменстві тощо. Головною ознакою її стає однаковість всіх людей, а відтак і їх рівноправність.

В царині державного управління застосовується поділ влади на законодавчу, судову та виконавчу, чого не знала старовинна демократія й що дуже гальмувало її розвиток.

Велика французька революція здійснила думки мислителів, поваливши аристократичний лад і запровадивши новий, побудований на засаді демократичній, на свободі й рівності громадян перед законом. Ці думки розповсюдились по всьому світі. Але ті трудноші з запровадженням демократії, що їх мали старовинні Атени й Рим, не зникли.

Монтеск'е, в своєму творі „Дух Законів" (том І, розділ 3-тій), каже, що для влади монархічної чи деспотичної не треба багато чемности й порядности, щоб удержатись. На те й примус законів чи завжди підняті вгору руки володаря. Зовсім інше в державі народній, де треба ще одної пружини — чесноти. Кожна влада це, в першу чергу, порядок, а кожний порядок є побудований на моралі. Народня влада залежить, в першу чергу й головно, від духу й характеру великої більшости громадян. Коли бракує чесноти, тоді на світло денне виходить себелюбство, амбіція й жадоба слави й грошей. Нема сумніву, що за демократії вимагається далеко більше чеснот, ніж за іншого ладу.

Отже питання про демократію це, в першу чергу, питання моральне.

М. Й.

З ЧУЖОЇ ПРЕСИ

(Надіслане з Европи).

„Видумка".

Нещодавно в українській пресі в Франції була подана новинка, яка дісталась також і до „Свободи", про те, що заходами видавництва Петра Ардана, минулого року, видано в Парижі твір Миколи Гоголя „Тарас Бульба" у перекладі Сергія Таратулі на французьку мову.

Появу цеї книжки, як писав „Українець у Франції" українське громадянство зустріне з почуттям задоволення, не зважаючи навіть на те, що вже були переклади цього невмирущого твору Гоголя на французьку мову.

Щойно видана книжка цінна й цікава вже тим, що її ілюстрував відомий український мистець маляр Микола Кричевський. А тому, що видання є дуже добре, а зредаговано сумлінно, воно по праву мусить заняти перше місце. Все це спонукує нас радити цей твір ласкавій увазі українських читачів, що вже знають французьку мову, як і тим, що щойно її вивчають. Це є твір світового значіння, написаний українцем по національности і з українського життя, хоч на великий жаль на чужій нам мові. Але тому, що твір написано з нашого минулого, ми українці вже цим зобовязані не лиш пропаґувати, але й просто прикласти сил і здібності до поширення книги серед французів, щоб вони читаючи її обізнавалися з нашою історією, з нашим минулим, а обізнавшись — не дивилисьби на нас як людей без минулого, людей без історії, без традиції. А відтак і розуміли, чому ми прагнемо свого і чого саме.

В тижневику „Летр Франсез" щойно надруковано буцімто ніде ще недрукована й мало відома стаття Максима Ґоркого, московського письменника, про мистецтво письменника, яку написав він у відповідь на листи советських письменників-початківців.

Тема статті — реалізм і романтизм, Ґоркий у своїй статті відрізняє романтизм пасивний, що прагне примирити людину з обставинами, прикрашуючи їх, і романтизм активний, що прагне зміцнити в людині волю до життя, викликать у неї протест проти гніву в реальнім житті.

І ось тут большевицький письменник, не знаючи куди й до якої ґрупи віднести старих письменників клясиків, починає мимрати: мовляв, трудно визначити чи були такі письменники, як Бальзак, Толстой, Гоголь, Лєсков, Чехов романтиками чи реалістами. І Ґоркий бере для прикладу Гоголя.

Гоголь, каже він, написав „Мертві душі", щоб передати всю ту незбагнену бідність російського життя тієї епохи (що, доречі, правдиво випало). В цім творі Гоголь був реалістом. Але, може бути, втомлений спогляданням реального життя, він захотів прикрасити його й видумав рицарів - козаків „Тараса Бульби", закінчує він своє повчання.

Отже за думкою великого московського п и с ь м е нника Ґоркого, клясичний твір Гоголя з характеристикою певної епохи української історії, це тільки — вигадка...

Іншими словами — українці в Франції даремне піклуються поширенню перекладу „Тараса Бульби" між ф р а н ц у з а ми! Це-ж тільки вигадка Гоголя! Та тільки тоді, якщоб повірити тому, що написав Ґоркий...

Замилюють очі.

У Москві нещодавно відкрито виставку советських мод різного чоловічого й жіночого одягу, дамських суконь та капелюхів, що мають бути впроваджені в весняній сезон біжучого року.

На цім відкритті виставки впродовж чотирьох годин освітлювано манекіни потужними освітлювачами та демонстровано перед численною публикою, серед якої були присутні представники й особливо представниці чужинецької кольонії в Москві.

Хоч кореспонденти чужинецькі, що відвідали виставку й похваляють її, твердячи, що багацько з показаних на виставці експонатів смаком і якістю роботи ні чим не поступаються найкращим моделям паризьких і нюйорських сальонів мод, та мабуть не знають, а ні ці кореспонденти, ані тим більше „представниці" чужинецької кольонії в Москві, що моди ті зроблені... для них самих.

Крім заможної кремлінської верхівки та московської „пролетарської" знатні моди ті не

ФЕДОР КРУШИНСЬКИЙ

Я БАЧИВ НІМЕЧЧИНУ!

(Байки та дійсність про гітлерівщину)

11)

Таким чином, німці не мали багато підстав нарікати на Гітлера, чи його партію, може тільки за те, що він забагато зайців за одним махом убити хоче, але всі вже облизувались на саму думку про „смашну печеню". Гітлер у свою чергу не потребував приневолювати німців, бо більшість, як не всі 99% з них, виконували добровільно накази й тягарі, а часто навіть з більшою ревністю, ніж це було потрібно. Кожний німець вже марив про те щастя, яке він побудує на людській недолі. Терор, примус і неволя все гостріше й гостріше стосувалися до чужинців, по мірі, як німці нотували самі прибутки потворного „ґешефту". Особливож терор і примус розцвів по відношенню до так зв. „погній народів" і не тільки збоку партії та „ґестапо", але й збоку самого населення, звичайних німецьких громадян, які вже наперед навчалися володіти й панувати над рабами.

В німеччині я мав глибоке враження, як і всі ті, які там побували, що кращого ладу й проводу величезна більшість німців не мала підстав і бажати, а яб сказав і не бажала.

Поперше, націонал - соціялісти зі своїми законами й намірами в політиці відповідали настроям, поглядам і звичкам більшости німців. На німецький лад, це була чисто народня влада, яка мала здійснити та й практично здійснювала виплекані в народній гущі німецькій „побожні" бажання панувати. Кожний німець любить командувати, а як що він любить таксамо, щоб ним команували, то тільки для того, щоб і самому мати над ким командувати. А командуючи німцями Гітлер якраз і дбав про те, щоб німці мали над ким панувати. В цьому й полягала таємниця обопільного глибокого порозуміння між фюрером і його народом. Отже, гітлерівське „ярмо" точнісінько пасувало до німецької шиї, бо все було по команді, за командою й для команди. Німці були свято переконані, а вони до цього вже цілі століття звикали, що тільки такими методами й шляхами вони осягнуть свою мету, а в тій меті крився добробут для кожного з них.

Хто був у тій партії націонал-соціялістів? Майже ніяко з аристократії, дуже мало буржуазії, а все середня кляса — купецтво, ремісництво, дуже багато інтеліґенції, дуже багато робітництва та дещо селянства, все це чисто народнього походження й думання. Так би мовити — влада з народу та для народу. Ця влада майстерно кермувала народом, він їй охоче підлягав та готов був іти в огонь і воду для неї. Бож вона здійснювала бажання й настрої того народу, працювала для нього, а це він бачив і в цьому був переконаний.

Гітлер і його партія так налякали німців, ніби вони з усіх боків оточені ворогами, які готові їх кожної хвилі проковтнути, що німці іншого, слабшого, чи демокартичного уряду й не могли бажати, бо він їх не оборонить перед „страшною небеспекою", якої ніколи не було, але в яку німці вірили. А чим далі, тим німці все більше й більше „зросталися" з тією владою, єднаючись з нею на добре й зле, так, що врешті ні морально, ні фізично не могли вже від неї відірватися, чи скинути її, хоч би й як того хотіли. Чому? А тому, що ту владу вони в нечуваному захопленні поблагословили на здійснення 25 точок її програми, яку вони знали майже напамять. Декотрі міста в Німеччині дали всі 100% голосів за Гітлера. Крім того, страшна воєнна машина, якою вони самі були, посувалася грізно й немилосердно далі й далі та хоч згодом вони вже стратили віру та й напрям тієї машини, але то вже було пізно: її вже ніщо й ніхто спинити не міг.

Подруге, добродійства гітлерівської влади для німців, вірніше, для середньої й бідної кляси населення не могли навіть вороги заперечити. Вона була неабиякою „конкуренткою" для всіх тих, які спекулювали на визволенні пролетаріяту. Для згаданих кляс населення були то й справді великі добродійства, по довгих роках нещирого демократичного борсання (німці не почували себе й не були демократами в европейському розумінні) й комуністичної ґикавки, яку німці добре собі пригадували. Тим більше вони не бажали повороту того демократизму й комунізму, що їх накидав їм закордон, а провідниками й діячами демократизму й комунізму в Німеччині були на 75% чужинці, головним чином жиди.

(Дальше буде).

КОЖНИЙ СВІДОМИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ І КАНАДІЙСЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ ПОВИНЕН БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

Д-р Іван Чинченко. (З Полтавщини, Україна).

Перша совєтська окупація Галичини (1939-1941)

(Надіслане до „Свободи" з Европи).

II.

В цей час ішла підготовка до виборів до „Народних Зборів". При Академії теж була виборча дільниця. І, яке диво! Кандидатом з цеї дільниці зареєстрований лише один чоловік, ніби як галичанин і робітник цукеркової фабрики „Бранка", а вдійсності комуніст з міста Харкова, що потім був секретарем комуністичного комітету м. Львова. І коли потім в газеті я перечитав список делегатів до Народних Зборів, то за приблизними підрахунками 40% всіх послів до Народних Зборів це були комуністи з Великої України, яких „обрано", того як селянина, того як робітника, того як учителя і т. п. Оце тобі „найдемократичніші вибори в світі". На таку підлість здібні лише большевики. Голосування переводилось під натиском, людей силоміць гнали до голосування. Нарід був переляканий тими масовими арештами, що вже проходили по новоокупованих землях, ішов, щоб чергу відбути, щоб не стати підозрілим. В багатьох місцях процент голосування сфальшовано, наприклад в тій дільниці, що була при університеті, не вистарчило багато голосів, то два червоноармійці всипали до урни 2 пачки бюлетинів, і коли підраховували голоси, то вийшло, що голосувало більше як 100%. Свідок цієї комедії, був член дільниці виборчої комісії, проф. д-р Хр. Є.

Нарешті прийшов день відкриття „Народних Зборів". З усіх кінців західно-українських земель везуть делегатів на авто. Чомусь, делегатів охороняє НКВД (в уніформах червоноармійців). Промовцями є проф. К. Студинський і д-р М. Панчишин. Свої промови промовці укладали самі, але їх взяли на перегляд в Тимчасовій Управі м. Львова, фактично до обласного комітету комуністичної партії, і повернули промовцям в такій редакції, що промовці не пізнали їх. „Мого матеріялу там і 10% не залишилося", говорив мені бл. п. д-р М. Панчишин. Самі засідання „Нар. Зборів" відбувалися в оперному театрі, який і зовні і всередині обставлений НКВ-дівцями. Промови передавали по радіо. Всі ті, що прибули з України, знали вже цю комедію-махінацію виборів, і лише підсміхалися. На засіданнях Нар. Зборів і відпоручники Москви — Хрущов Н. С. і його компанія, які добре накрутили механізм, сиділи в льожах і спостерігали, як крутяться колісцятка того механізму. Звичайно, що „Народні Збори" одноголосно прийняли постанову, щоб просити Москву приєднати західню українську землі до Української Совєтської Соціялістичної Республіки. Вибрали делегацію із 66 осіб, щоб вихала і „ублагали" Москву і батька Сталіна приняти ЗУЗ в „велику сім'ю совєтських народів". „А може відмовлять в Москві і не приймуть до складу Сов. Росії?" — з іронією сказав бувш. ректор Академії Ветеринарії.

Постійно скликається позачергова сесія Верховної Ради СРСР в Москві і першою точкою на засіданні це заява делегації Нар. Зборів Західньої України і Західньої Білорусі. Із салі засідань Верховної Ради промови передавалося по радіо. Я слухав в радіо в „товаристві" працівників, що приїхали з України. Коли промовляли проф. К. Студинський і д-р М. Панчишин, то комуніст О. Задворний глумливо сказав: „Добре читаєте, те, що вам написали".

З Москви делегація переїхала до Києва. Тут теж спеціяльно уладжено цю комедію з „Народнім Парляментом" — позачергову сесію Верховної Ради Української Соц. Нар. Республіки, де делегація також „благала" приєднати до сімї українського народу і сесія не могла „не задовольнити" благання делегації і, очевидно, „прийняла". Як тільки це формально було переведено, московські намісники в Києві почали розпоряджатися і господарювати „як у себе вдома". Призначено орг. бюро комуністичної партії, орг. бюро сов. власти, а останні почали призначати місцеву владу партійну і совєтську. Зах. укр. землі було розбито на 6 областей: Тернопільську, Станиславівську, Львівську, Дрогобицьку, Рівенську і Луцьку. А НКВД вже давно працювало. Такі чільні особи, як д-р Кость Левицький чи редактор Іван Німчук, і багато інших, давно були вивезені в „невідомому напрямкові". Колишні чільні працівники Польщі, давно вже зникли. Агенти НКВД удень і вночі „полювали" за українськими, польськими націоналістами, військовими, лідерами партій, редакторами газет і подібними — масові арешти, розстріли. Нарід перестрашено, багато молоді і колишніх визначних робітників, почали тікати на захід. Все своє майно залишали і лише з одною течкою в руках пробирались (пока ще було можливо) на захід. У Львові і в інших містах Галичини працювали німецько-совєтські комісії, німці забирали німців на захід. Багато і наших людей (що ненавиділи німців) вписалися як німецького походження, лише на те, щоб „з душею" втекли від цієї жахливої азійщини. У Львові, там, де працювала мішана комісія, днями стояли черги — тисячі народу, чекали на прийому комісії. Теж і жиди хотіли втікати від цього жахливого режиму бо не вірили, що і гітлерівський режим буде страшніший.

Багатьом щасливцям вдалося втікти. Тих, що стояли в чергах і зареєструвалися в мішаній комісії, й до Німеччини їх не взяли, особливо жидів, то НКВД їх вивезла, але не на захід, а на Далекий Схід, до Сибіру та Казахстану.

Совєтські „горе-керівники" відразу хотіли „збудувати соціялізм" в Галичині, а особливо у Львові. Приватну торгівлю зліквідували, а державної ще не зорганізували, і по містах штучно витворено голод. Ціни на харчі дуже піднялись. ½ кільоґ. масла на паску коштувало 60 карбованців (при 120 карб. місячній платні некваліфікованого робітника і учителя народньої школи). Потрясаючою картиною було те, коли одного ранку в грудні місяці перестали приймати польські злоті.

Згідно з постановою фінансової влади в Москві, злоті з обігу знімаються, а на карбованці злотих не міняли. Люди осталися без засобів до існування. Дуже багато родин не мали за що шматок хліба купити. Гроші і цінності, що були в щадничих касах і банках, людям не повернули, нарід держава пограбувала.

7. листопаду, в день большевицького свята "делегації повернулися з Москви і принесли „радісну" звістку, про приєднання до Сов. Росії. Тоді всіх працюючих вигнали на демонстрації. Люди, які своїм нутром ненавиділи Москву і її режим, мусіли „демонструвати" перед намісником Москви Н. С. Хрущовим і компанією, свою „відданість" московській червоній імперії.

Насаджування „соціялізму" продовжувалося. "Господарі" почали переводити націоналізацію будинків. Були утворені „комісії" з наїздників і місцевих комуністів і комсомольців, які ходили по домах, повідомляли властителя камяниці, що дім не є вже його власністю, а власністю держави. Все майно, що було в домі, як то меблі, образи, посуда, одяг переписувалося і від властителя відбиралося. Дорогі речі, золоті і срібні, і добрі ґатунки мануфактури, одяг і взуття грабували члени комісії. Місцеве населення очам своїм вірити не могло, щоб щось подібне могло творитися і це організовано переводить держава! Всі головні керівні посади в урядах і ріжних інституціях були обсаджені виключно наїздниками, з місцевого населення бралося лише на другорядні посади. Масові арешти не припинялися, а з кожним днем збільшувалися. „Чорні ворони" (автомашини в яких возили арештованих) цілими ночами розгулювали по місті Львові (в цьому „кублі українського буржуазного націоналізму", так говорили комуністи) і сотками перевозили людей до вязниці. Вязниці міст і містечок Галичини і Волині були переповнені вязнями. А їх головний злочин був один, а це, що вони були українцями. Агенти НКВД захопили до своїх рук архіви польських судів і жандармерії та поліції, і всіх тих, чиє імя там було записане, виарештовано. Нарід був перестрашений, особливо, як находила ніч. Тоді дуже багато людей, головно інтелігенції, ішли шукати почівлі. Вдома не ночували (бо арештовували переважно по 12. години вночі (за московським часом). Українці ішли на почівлю до поляків і навпаки.

(Кінець буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ХТО БАЖАЄ ВОЛІ УКРАЇНІ, ЦЕЙ Й СИН, А ХТО НІ, ЦЕЙ ЗРАДНИК!

Кожна людина на цьому божому світі бажає жити свобідно і вільним життям.

Це бачимо щодня, довкола нас. Та є в Америці і Канаді між нами такі люди, які свободи і волі ні собі ні Україні не бажають. Ці нещасні бажають бути на віки вічні під московським юхтовим чоботом. Москва — це їх спасення. Це Квізлінги. До них я не за комуністичну шмату ніщо більше не читають. Та є між нами ще й інтелектуали, які впали жертвою червоної пропаганди і вже потягнули самі до Москви і ще інших тягнуть за собою.

Несвідомі жертви ще можна розуміти, але таким інтелектуалам вже годі простити. Це вже національні зрадники, які знають, що роблять. До таких уже й школа говорити. Це Квізлінги. До них я не звертаюсь, а тільки до „меньших" братів, побаламучених кремлівською пропагандою. Їх прошу призадуматись над тим:

Чому Москва масово мордує наших невинних людей по селах?

Чому сотки тисяч дітей, жінок і старців вивезли на Сибір, щоби там вигинули на каторжних роботах у снігах серед страшних морозів?

Чому Москва насилає в українські села азіятів і дає їм забрану українським селянам землю, щоби на ній жили і господарили

Чому українці (сотки тисяч) з Великої України масово вихали на скитальщину і за ніщо в світі не хочуть більше вертати на „ясні зорі, на тихі води" до рідної землі, на якій були свідками „совєтського раю"?

Що їм так остогидло: Україна, чи московське ярмо? Дайте на це відповідь, добрі люди, сумлінну відповідь.

Чому так тяжко оті листи діставати, неначе з другого світа? А як який заблудить, то малощо з нього довідуєтесь, хіба тільки про вожда Сталіна.

Чому Москва нікого не пускає до цього раю, лише загородилася немов хінським муром, щоби борони Боже світ не поглянув на це пекло, що там діється?

Легко на це все відповісти, як хто хоче бачити, що Москва змагала і далі змагає панувати над Україною і українцями як її невільниками.

Не лише українці є в неволі. Є теж й інші народи. Тепер по всьому світі йде боротьба поневолених народів, щоби вирватись з ярма, з неволі. Теж і українцям треба всюди ставати в один ряд, спрямований проти ворогів волі України.

Вже світає; сходить сонце волі всім народам на світі. І українському народови засвітить сонце волі, хоч наразі кати кизяться в Україні, бо добре знають, що не довго їм бути в Україні. Тому там і таке пекло, така пімста.

Українці єднаймось і тут в Америці, хоч правдою про Україну биймо ворогів і зрадників українського народу!

Дмитро Захарчук,
артист-маляр.

—o—

КОРИСТАЙМО З ЕМІГРАЦІЙНОЇ КВОТИ, СПРОВАДЖУЙМО РІДНИХ ДО АМЕРИКИ!

Наш високо гуманний президент Труман отворив браму до Америки 39 соткам людей на місяць. Усі національні групи в Америці стараються з цього скористати і спровадити з Европи якнайбільше тих нещасливих своїх рідних, що там натерпілись від різних диктатур. А що ми зробили чи робимо в тім напрямі?

Відповідь на те хай кожний шукає у своєму власному сумлінню. Знаю, що многі мають уже адреси і картки УНРРА від своїх рідних чи знакомих. Але теж знаю з досвіду, що многі з тих, що такі картки одержали ніщо не роблять. Сама говорила з такими людьми, читала листи, що їх отримали від найближчої рідні на скитальщині, як благають їх вислати їм афідевіти. А люди читають, пожалують, і так минають дні й місяці. Знаю теж з досвіду з моєю власною рідньою, яким ратунком є там для них афедевіт з Америки. Просто життя їм ратує у многих випадках. І дає таки можливість дістатись до Америки, до якої саме тепер отворено двері. Використаймо цю нагоду і ратуймо чесних і добрих наших людей. Я певна, що в тому, як треба в таких справах поступати, дістанете інформації в Злученім Українсько-Американськім Допомоговім Комітеті в Філядельфії. Але і ми самі готові кожному допомогти інформаціями, як виробляти афідевіт і вишлемо копії (Mr. Joseph Bilovus, 23201 Hoover Rd., Van Dyke, Mich.), хоч те все можна легко зробити в кожній місцевості, де виконають це нотарі, адвокати чи продавці реальностей.

Отже робім як знаємо і можемо, але робім скоро. Тут є місце ще на багато людей, що хочуть працювати. Тож не зволікаймо, а ратуймо наших нещасних зараз.

Анастазія Г. Біловус.

Конвенційні проекти

ВЕСТ ІСТОН, ПА.

На місячних зборах Тов. ім. Богдана Хмельницького, від. 137 У. Н. Союзу, 17. грудня, ухвалено такі проекти:

1. Членам, які належать впродовж 20-і більше літ до Союзу, дати дво-місячний опуст у вкладках кожного року, замісць цеї дивиденди, яку тепер дістають.

2. Відсотки від позичок знизити з 4% до 2%.

3. Змінити 8-мий параграф статуту в такий спосіб, щоб до вибору одного делегата з одним голосом були управнені відділи від 50 до 100 членів; дальше відділи від 100 до 200 членів мали б вибирати двох делегатів з двома голосами; відділи з числом від 200 до 300 трьох делегатів з трьома голосами; відділи з числом від 300 до 400 чотири делегати з чотирма голосами; а відділи з числом від 400 до 500 членів пять делегатів з пятьма голосами.

4. Делегатам виплачувати дієту тільки з конвенційного фонду, так щоби з другого фонду не брати грошей, бо коли будеться виплачувати тільки з конвенційного фонду, то тоді на конвенцію будуть приїзджати тільки самі щирі працівники, що дбають про добро організації, а не такі, що тільки приїзджають на те, щоби ухвалювати собі дієту.

5. Тим делегатам, що не знаходяться на галі підчас нарад, не виплачувати дієти за цей час.

6. Членам, що вписалися до Союзу на посмертні грамоти і платили вкладки впродовж 35 літ, знизити вкладки до половини, а членів, що платять 45 літ, звільнити зовсім від плачення вкладок.

За уряд від. 137 У. Н. Союзу:
Ф. Сагатий, предс.
М. Підгайний, касієр
М. Колодруб, секр. і дел.

здались наніщо селянинови чи робітникови, бо, як подають часописи, Молотов на передвиборних зборах заявив, що „тепер, нарешті, совєтський нарід може взятися до того, щоби догнать і перегнать найпередовіші капіталістичні країни Америки й Европи".

Поки доженуть, то моди будуть не в моді. Бо доганяти краще... босому й голому і живіт підтягши очкуром...

Забрехались украй!...

В большевицькій Совдепії під час военного комунізму було так: накажуть лягай — лягай і не ворчи; скажуть вилізь на дерево і скакай з нього — скакай, бо зсадять кулею. Бють в одну щоку, то підставляй одразу й другу, бо „нагріють" за недогладливість і неслухняність.

За час НЕПУ відносини були трохи поліпшили. В сільраді можна було й посперечатись із головою комнезаму чи секретарем партосередку. Правда, ці могли тебе на „цугундер" узяти: записати в куркулі або експертники й тоді ти пропав на віки, бо не минеш Сибіру або Соловок. Розкуркулять!

Та надійшла довго „очікувана" колективізація й індустріялізація й знову пропало все... Проти чолови сільради не писни... Секретаря партосередку обмини десякою дорогою. Та це було не тільки в селі, було воно й у місті: на фабриці й заводі, в установі, організації.

Але під впливом світових сил почали задумуватися совдепські большевики: як би ото зробити так, щоб і кози були ситі й сіно ціле. Цебто іншими словами сказати, щоб і світу показати, що в них демократія над усі демократії, але щоб і не дати робітникові та колгоспникові такої волі, щоб лаяти почав усюди.

Ну й кричали собі на всіх зборах, нарадах, зїздах, конференціях, словом скрізь і всюди, що „наша страна самая найдемократичнее всех стран!" А щоб довести, що це таки так утворили вибори „тайні". Тільки на бюлетенях було не по 5 чи 10 кандидатів на депутата, а... один.

Поставили були в тупік бідного виборця: зайде в кабіну для „таємного голосування" та й думає — кого-ж його обрати на депутата. З цих одного: чи Сталіна - Джугашвілі, чиж Джугашвілі - Сталіна, чи може Йосифа Вісаріоновича, чи... Вісаріонового виродка Йосифа?... А тоді бачить, що виходу нема та й сказати комусь про це боїться, та й не довго думавши, кине до чорта в скриньку бюлетень зі Сталіном, навіть не викресливши...

У наслідок усього цього — вибори одноголосні... Успішні!... Триюмфальні!... Так і цього року сталося з виборами. Бож не дарма голосувало аж 99.5%!...

Але війна й перемоги внесли зміни... Радуйся пролетарю Совдепії! Радуйся колгоспниче!... Тепер і ти маєш право вільно сказати слово. „Папаша" Сталін на передвиборнім зібранні свого виборного округа Москви, таки 9. лютого цього року під оплески телячо-зраділої публики сказав, що „Переможців можна й треба судити (сміх, оплески), можна й потрібно критикувати та перевіряти. Це, мовляв, корисно не лише для справи, але й для самих переможців. Знову — сміх, оплески, радість.

Але, шкода радости!... Не був там Всесоюзний староста, Міхал Іванич. Той би гукнув: цу-цу, скажені! розіржались!...
— Критикувати можете тільки позитивно!... Це вже право пана старости порядок заводити між „дітками".

Тому то він на передодні виборів у володорській окрузі Москви так авторитетно, як патріярх цілого СССРА й заявив:

„Демократія совєтського союзу вже знайшла свій шлях (досі мабуть блудила!), в той час, як демократія капіталістичних держав повинна ще боротись за своє затвердження й розвиток". А щоб довести, що таки шлях уже віднайдений, він підтверджує таким аргументом: **„советська демократія допускає тільки позитивну критику"...**

Отже, якщо Сталін видаватиме 100-тисячні премії танцюристкам, хоч би й із державної кишені, а пан староста оплачуватиме багаті квартири своїм любкам, це вже справа не позитивна й її ніхто не має права критикувати. Критикувати не можете й того, якщо пан Сталін захоче остаточно виселити українців до Сибіру, а на місце їх пришле лопарів, янутів, чувашів та побільше Хрущових і Мануїльських.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ДІТРОЙТ, МІШ.

Українка кандидує на суддю.

У моїх руках часопис „Дітройт Нюз" з 1-го березня 1946, а у ньому фотографія панни Марусі Бек з Дітройту з повідомленням:

„Панна Маруся Бек, упродовж 11 років урядничка „Молодечого Суду" проголосила, що вона буде кандидаткою в номінаційних виборах на суддю „Пробейт Корту".

Марія Бек.

Панна Бек покінчила студії на університеті у Пітсбургу та у Вейн університеті і від кількох літ провадить свою адвокатську канцелярію в добавку до свого судового заняття в Дітройті. Вона є членом Дітройтської і Мішиганської Адвокатської Палати".

Під першим імпульсом здивування, радости і втіхи я не можу відмовити собі приємности поділитися також з українським громадянством моїм вдоволенням, що на цілу Америку та Канаду знаходиться перша кваліфікована жінка — панна Бек, що має амбіцію осягнути щабель державного судді в місті Дітройт.

Поминаючи довголітній досвід панни Марусі Бек у „Молодечому Суді", потрібні кваліфікації на такий пост і цю дійсність, що українське жіноцтво пробує дорівняти в могучому поході еманципаційного руху англійського світа, ще хочу представити загалові українців будучого „пробейт суддю" у світлі користей для усеї заокеанської української іміграції, а поневоленої України зокрема.

Супроти цього надіюся, що уся українська національна преса в Америці і Канаді тільки з радістю повитає відважний крок панни Бек і піде їй на зустріч у недалеких судівничих виборах у Дітройт.

Я знаю панну Марусю Бек ще з часів, як 12-ти літною дівчинкою за відважною згодою своїх батьків сама переїхала кораблем море і опинилась у Чорткові в Галичині, де почала ходити до гімназії. У той час у Бучачі в гімназії я вже товаришував з її братом Іваном, куди пізніше приїхав також їх наймолодший брат Андрій.

Що панна Маруся володіє чудовою українською літературною мовою, що вона є одною з найкращих і змістових бесідниць українських; що вона по повороті свойому до Америки 1922 року була учителькою Рідних Шкіл та учителькою народніх танків; організаторкою українських жіночих кружків та редакторкою „Жіночого Світу" і душею-інформаторкою для чужинців про Україну на Світовій Виставі в Шікаго і лучником порозуміння між англійським а українським жіноцтвом — і т. д. — це не є її виключною заслугою. Це в першу чергу заслуга свідомих її підтсбурських родичів, що ризикували післати її на виховання до шкіл на Західній Україні.

Боже Провидіння огорнуло своєю ласкою розум, серце і душу Марусі. Вона нині загартована, свідома і непересічна українка, проголошує всій українській Вселенній на американському континенті, що на її будучому пості „пробейт судді", вона гідно буде дальше сповняти попри американські обовязки ще й свої українські.

В недавній балачці з нею, вона дуже радо згодилась промовляти по англійськи на недалекому концерті Дук-а у Виндсорі, про „Долю Скитальців для відома англійців". Вона рівно діє і вірить, що Воля і Незалежність України у сьогоднішнім поневоленім насиллю не може бути розвязаною без розвязки у першу, негайну чергу, дальшої судьби наших українських скитальців. Вона глибоко вірить, що Америка і Канада повинні відчинити отвором свої іміграційні закони для скитальців в якнайскоршому часі.

Кровопролиття та руїна війни скінчилася! Але остали живі і наглядні наслідки війни, що привертають недавні страхіття на думку...

Недавно бачив я одного страшно покаліченого на війні повернувшого вояка. Лікарське знання доконало чудес на тому жовнірові, що доконував чудес відваги... але коли прийшло найгірше і йому мали зоперувати очі, він попросив, щоби в останнє показали йому фотографію його жінки і дітей...

Незнакомим людям, не надовго залишаться у памяті черти обличчя Марусі, як перестануть дивитись на її фотографію, що тут поміщена, але діла її дотеперішні та будучі для досі поневоленої України не можуть бути ніколи забутими!

Допоможіть їй усі вийти переможницею у виборах на „пробейт суддю". Це не буде лише славою для неї і для її родичів, але буде славою для цілої української іміграції! Безпосередно зайнтересовані — я глибоко надіюсь — зроблять це своїми підписами чи голосами, а загал українців зробить це акцією своєї пропаганди і амбіції мати одиноку жіночу представницю у державному судівництві в Америці.

Богдан Зелений.

—o—

ГАМТРАМК, МІШ.

Коляда для скитальців.

Патріотичне членство Українського Золотого Хреста, від. 4, в Гамтрамк, Міш., з нагоди Різдва Христового постановило собі піти з колядою на допомогу потребуючим скитальцям. Ходили такі члени: В. Шеремта, А. Дирбавка, М. Машталяр, Т. Гайдук, О. Курочка, М. Тиро, А. Михальчук, А. Персович, М. Сушинська, Ю. Лозовчук, А. Васкул, А. Романюк, і заколядували суму $297.75 та передали до місцевого Допомогового Комітету. Коляду зложили:

Укр. Демократичний Клюб $10, а по $5: о. С. Тиханський, Д. Шалапай, В. Байор, П. Бережанська, П. Стельмах, П. Коліщук, В. Бодруг, П. Ганиш, Г. Скікун, Ір Гава, М. Мілер, Т. Бар; по $4: Г. Крівіцький і О. Брунець; по $3: А. Генік, Д. Дирбавка, Т. Кузик, П. Сенків, М. Кирчик, І. Заблоцький, П. Коміцький, Онищук, І. Мельник, Цюник, Г. Кардаш, Кондрат, Пішко, М. Чубка, Турак, Л. Цегельник, К. Магола, Д. Ковальчук, М. Бабій, Терех, П. Кметик, М. Черній; по $: І. Крупка, П. Крупка, О. Явна, І. Кривий, М. Коцай, П. Даміон, І. Соловчук, В. Шалайко, П. Довбуш, С. Кульчицький, Ю. Костюк, Н. Тиро, Беднарський, С. Блаватник, Проман, С. Торопа, М. Білик, Я. Рубаха, Н. Солодкий, Н. Бугіль, С. Стецько, П. Ярема, І. Шавінський, Тагринюк, Тачук, В. Довбуш, М. Равський, О. Курочка, І. Гайдук, М. Джумага, Д. Гох, В. Будор, К. Стахів, Ю. Горішна, М. Кривий, Г. Шеремета, І. Підпиригора, А. Васкул, Монк, А. Персович, Ю. Негрич, С. Підлісецький, С. Васкул, В. Івасюк, Н. Лозовчук, С. Мілевський, Кумка, Чиж, Л. Басет, А. Семен, А. Романюк, Н. Негрич, Близнюк, С. Журовський; П. Прихідно $1.50; Воргов $1.25; по $1: Р. Роленко, М. Сушинський, П. Ільницький, Г. Синютка, С. Бутайтер, Помішок, Н. Голуб, І. Геник, Д. Атаманець, Летемберг, Хомин, А. Зола, Тибінкі, Н. Машталер, П. Сенків, І. Штем, Кокрич, Діреняк, П. Турецький, П. Равська, А. Кульчицький, О. Фраловнч, Пролор, І. Стасюк, І. Фідик, Литвин, А. Боднар, І. Шимон, І. Бабак, В. Кіцул, Н. Залецький, К. Данилишин, Т. Михальчук, Лавренчук, Р. Романів, В. Вороновський, П. Шавінський, Н. Набожняк, М. Шаран, І. Дума, Вузик, Міхач; дрібними $1, а це дає суму $297.75.

Іван Заблоцький, касієр.

Шукають своїх рідних

ГРУПА В.

УВАГА: Пишучи до Укр. Доп. Комітету, проситься з початком листа подати, в якій групі і під яким числом є дана особа.

* * *

73. Дядька Музику Гринька, с. Максима, живе в Бостоні, шукає Музика Дмитро, с. Василя й Марії, з Підгаєць, пов. Золочів.

74. Брата Олійника Антона. Виїхав у 1937 р. до Франції. В часі війни перейшов до Швайцарії, шукає Олійник Василь, с. Дмитра й Тетяни, з Івачева, пов. Зборів.

75. Тіток Марії й Катерини Потімняк, виїхали до Ню Йорку в 1927-29 р., шукає Петрунік Іван, с. Ілька й Фені Потімняк, із Дроботрва, пов. Надвірна.

76. Вуйка Бурбела Юрка, сина Дмитра й Маланиї, шукає Решітник Дмитро, с. Тараса й Дарки Бурбела із Ценева, пов Бережани.

77. Жінки Ракуть Агати і дітей, шукає Ракуть Петро, с. Василя й Павлини із Ярутич, Сломінського повіту, воєв. Новогрудек, 1942 р. виїхав до Руан, пов Воковиськ. 1944 р. забраний до Німеччини.

78. Жінчиного вуйка Голяш Ілька. Виїхав до Аргентини в 1928 р., шукає Федерко Іван, муж Кофлінської Марії, дочки Михайла і Насті Голяш із Вишня, пов. Бережани.

79. Василя Мединського, с. Леоніда, живе в Монтреалі. Лоїк Григорія, с. Дмитра, живе в Торонто. Сидор Василя, с. Пилипа. Всі виїхали до Канади в 1926-27 р., шукає Харків Данило, с. Павла, із Борщева, пов. Перемишляни.

80. Тітки Хомяк Параскевії дочки Петра. Виїхала до Бразилії 1926 р., шукає Хомяк Роман, с. Дмитра й Параскевії з Іванова, пов. Зборів.

82. Стрия Кизиму Петра, мужа Катерини. Виїхав до Канади 1921 або 1922 р. Болюха Михайла і Івана, шукає Болюх Григорій, син Евстахія і Анни, з Біща пов. Бережани.

83. Брата Юрків Андрея. Виїхав до Аргентини десь 1928 або 1929 р. Вуйка Майброда Дмитра в Канаді, шукає Стахів Володимир, с. Максима і Теклі Гайда, з Бзовиці, пов. Зборів.

84. Тітки Стефанович Анни. Виїхала до Аргентини 1913 р., шукає Цеван Микола, с. Миколи й Антонії з Белища, повіт Пінськ.

85. Воха Михайла, с. Василя і Параскевії з Гинович, пов. Бережани, шукає Бойко Михайло, с. Івана і Анастазії Вятик, села Гиновичі, пов. Бережани.

86. Цвик Дзянка, що виїхав у 1934 р. разом з жінкою Анною Довган до Ню Йорку. Ковалика Миколу, с. Миколи, що виїхав до Канади в 1930 р., шукає Вовчук Іван, с. Миколи й Марії, з Тростяниця Малого, пов. Золочів.

87. Вуйка Долішного Миколу і жену Сукмановську Марію, які виїхали до Бразилії 1929 р. з Коробця, пов. Золочів, шукає Зарічний Теодор, с. Дмитра й Фрозини Сукмановської, з Коробця, пов. Золочів.

88. Мілорадович Ольга шукає Крота Михайла батька, ур. с. Ольшана, Чернигівської обл., в Шікаго.

89. Бандаренко Сергій шукає Брихуна Миколу.

90. Ессен Катерина шукає Деконського Степана, Фоміна Василя, ур. Харків, Ню Йорк.

91. Семко Петро шукає Куба Отрама уродився в Пригарівка на Херсонщині.

92. Стефанишин Омелян шукає Стефанишина Йосифа уродився в селі Будилів, повіт Бережани, перебуває в Дітройті, Міш.

93. Дробишевич Казимир шукає Дробишевича Михайла брата. Мешкав в Ню Йорку.

94. Башляк Павло шукає Гардан Анну ур. с. Денисів, пов. Тернопіль, мешкала в Дітройті, Міш.

95. Муштяк Микола шукає Бідея Василя ур. с. Дівушиці Великі, пов. Стрий.

96. Дорош Евген шукає Дороша Романа, вйка, мешкав в Шікаго.

97. Артемович Михайло шукає Савчина Ілька, ур. с. Татари, пов. Самбір.

98. Добровольський Іван шукає Шабатуру Івана, ур. с. Іване Золоте, пов. Заліщики.

99. Геба Степан шукає Космину Грицька, ур. Черче, пов. Рогатин, мешкав в Перт Амбою.

100. Харченко Михайло шукає Данильченка Павла, мешкав в Ню Йорку.

101. Зарихта Антін шукає Семенина Енеля, ур. в Тернополі, мешкав в Ню Йорку.

102. Буряк Юрко шукає Пельову Феню, ур. с. Дзвенич Горішній, пов. Турка, мешкала в Ню Йорку, Мечеву Анастазію, ур. с. Дзвенич Горішний, пов. Турка.

104. Коваль-Стасюк Іван шукає Якимця Василя, ур. с. Розгірче, пов. Стрий, Трогову Татяну, ур. с. Розгірче, пов. Стрий.

105. Филипів Іван шукає Филипова Гаврила, ур. с. Заньковичі, пов. Городок, мешкав в Ню Йорку.

106. Савчук Василь шукає Кіякову Анастазію, ур. с. Тисовиця, пов. Турка, меш. в Дітройті.

107. Лапчак Петро зі с. Вербів, пов. Підгайці, Тернопіль, шукає в Ню Йорку Лапчака Степана, стриечного брата із с. Яблонівка, Бажана Миколу ур. в Америці або Канаді, Кріпкого Гриця з села Вербів, пов. Підгайці.

108. Ригайло Михайло з с. Сільце, пов. Підгайці, шукає Гудика Луця з Оклагами.

Всіх пошукуваних проситься голоситись подаючи групу і число до:

United Ukrainian American Relief Committee
P. O. Box 1661
Philadelphia 5, Pa., U. S. A.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

В. П., Вилкс Бері, Па. — Добре, як хто перепише лист, але проте редакція мусить мати в руках оригінальне письмо, одержане з краю чи з скитальщини. Інакше не подаємо до газети. Це не є ніяка ознака недовіря до особи, що до нас пише. Редакція відповідає за те, що це є точно так, як є в листі. Ми подаємо цілі листи, або тільки частини, залишаючи звичайно чисто родинні справи.

А. Ч. — Ми не є „Інформаційним бюром" і не можемо відповідати на всі можливі запити, бо на це нема часу і спромоги. У всякому випадку треба принаймні прислати поштову марку на відповідь, бо „Свобода" не може того всього оплачувати, як досі робила, бо тепер тих запитів повно. Як і листів, що їх треба звертати.

Союзовець з Дітройту. — Маєте рацію, що людина ця не має найменшого поняття про Америку і американську демократію. Вона привезла з собою „махнівську демократію" і хоче її защіплювати в американсько-українське життя. Прийміть „демократію" з Гуляйполя, а відразу станете „поступовим". І це правда, що розперезаність у такого типу людей не має ніякого стриму. Гуляйпільський анархіст буде давати кожному лекції про чесноту, хоч сам не має в собі навіть настільки моральної сили, щоби передати правдиво з віча, на якому був, те, що говорила йому нелюба особа. Буде давати місце на всю гидоту, яку тільки надішлють йому люди з Гуляйполя, звідси, чи з Европи, не беручи під увагу, що в таких трагічних часах як теперішні, треба принаймні тим, що живуть в Америці на волі й в спокою, бути розважним і не доливати оливи до огню-трагедії, а старатись зосередотočити усю нашу увагу на ратунок нещасних наших рідних в Европі. Поміщувати скандальні матеріяли, яких правди ми наразі ніяк не годні провірити, та які тільки можуть зневірити тут людей до жертвенности і оборони скитальців, може нині тільки людина з громадського боку зовсім невідповідальна.

Люди часто печуть других тим, чого їм самим бракує. Те відноситься теж і до людей, що в них, що друге слово „демократія" і „чеснота". Чи-ж їхне поступовання не зраджує так часто, що вони не за демократію, а за привилеями для себе (в даному випадку іде виключно тільки про одну особу!?) Чи поширюючи постійно й вперто неправди про світогляди і діла не то осіб, але організацій та часописів, не памагають вони „рідним доносщикам", перед якими нібм остерігають? Таке поступовання — у нас погане. Подібна до тої, з якої зродився большевизм, що то вміе нападати і розбивати — без усякої розваги і етики.

Теж маєте рацію, що та людина не має найменшого поняття, чим є така конвенція, як У. Н. Союзу, де вже давно люди зліквідували гуляйпільство.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

—o—

ШІКАГО, ІЛЛ. — Тов. Дмитра Вітовського, від. 301, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбулися 8. березня. Вибрано новий уряд на рік 1946: предс. Теодор Котишський, заст. Кирило Січевський, рек. секр. Параня Гнатишин, фін. секретар Михайло Савчин. Адреса фін секр.: 2712 Rutherford Ave., Chicago, Ill. касієр Михайло Іліяш, контролоьри: Антін Галущак, Анна Доманчук, Іван Мезяк. Проситься членів, щоб зходилися на збори, котрі відбуваються у першу неділю по першім, в год. 1. попол. Проситься членів, щоб прийшли і вирівнали довг за рік 1945, бо інакше будуть суспендовані. Проситься всіх членів прибути на збори у квітні, бо є важні справи до полагодження. — Михайло Савчин, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Тов. Івана Франка, від. 146, повідомляє членів що квартальні збори відбудуться в неділю 14. квітня в год. 1. попол., в Укр. А. А., під ч. 2965 Кепендер вул., просимо членів приходіть на збори, де почуєте звіт контрольної комісії, а головне делегата з Конвенції У. Н. Союзу. — Р. Андрушків, секр.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 15. березня 1946 р. помер в 56 році життя

ІВАН ПУХІР,

довголітний член Бр. св. Михаїла, від. 90 У. Н. С. в Централія, Па.

Покійний походив з села Волче Гірне, пов. Турка над Стриєм, Зах. Україна. Полишив у смутку жену Марію, трех синів Івана, Михайла і Петра і три доньки Гелену, Кацю і Марію.

Похорон відбувся 18. березня при участи родини і знаомих. Похований на Українськім Цвинтарі. Спи друже, вічним сном, нехай земля стане для Тебе Пером!

Іван Лупацій, секр.

Дня 3. березня 1946 року помер у 32 році життя

ЮРІЙ КУЧКУДА,

член Бр. Св. Стефана, від. 221 У. Н. Союзу в Шікаго, Ілл.

Покійний родився в Німеччині, та приїхав малим хлопцем з родичами до Америки. Оставив в смутку родичів і двоє малих дітей.

Похорон відбувся 6. березня з церкви Св. Николая, відпроваджено на Український Цвинтар.

В. Й. П.!

Т. Шпікула, секр.

Дня 12. березня 1946 р. помер у 49. році життя

МИХАЙЛО ФЕДИНА,

член Бр. св. Івана Хрестителя, від. 277 У.Н.Союзу в Гартфорд, Конн.

Покійний походив з Підкаменя, пов. Броди, Західна Україна. Полишив у смутку дружину і двоє дітей та брата Стефана.

Похорон відбувся 15. березня 1946. — В. Й. П.!

С. Вишневський, секр.

ТАРЗАН, ч. 1349. Черевик погибшого чоловіка.

Натрапивши на пірвану застяжку в черевиці, Джако здіймив черевик і натягнув на свою ногу.

І хоч нога Рауля була велика, то черевик з неї так допасував на ногу малпи, що не треба було застяжки.

Щойно тоді Джако підняв Петруся і колисав його ніжно...

доки змучена дитина не заснула.